

Globálny prieskum užívania tabaku u mládeži (GYTS)

SÚHRN ZISTENÝCH ÚDAJOV

Slovenská republika

Projekt Svetovej zdravotníckej organizácie GYTS sa zameriava na prevalenciu fajčenia cigariet a užívania iných foriem tabaku, ako aj informácie o dôležitých faktoroch fajčiarskeho návyku: dostupnosť tabakových výrobkov, pasívne fajčenie, ukončenie fajčenia, úloha masmédií a reklamy a školské programy. Poznanie týchto faktorov má význam pre účinnú prevenciu užívania tabaku v tejto cieľovej skupine. Na Slovensku sa vykonal prieskum GYTS na prelome rokov 2002 a 2003 u žiakov 7.- 9. ročníka zákl. škôl.

Na získanie reprezentatívnych dát sa použil dvojfázový zhlukový výber. V prvej fáze sa zo zoznamu všetkých škôl, zohľadňujúc ich veľkosť, náhodne vybralo 60. V druhej fáze sa v rámci týchto škôl vybrali systematickým výberom triedy, kde sa vykonal dotazníkový prieskum. Responzibilita na úrovni škôl bola 98,3%, na úrovni žiakov 87,4% a celkovo bola 85,9%. Celkovo sa prieskumu zúčastnilo 4 594 žiakov.

Prevalencia

64,3% už niekedy fajčilo cigarety (Chlapci = 69,9%, Dievčatá = 58,0%)
25,3% v súčasnosti užíva tabakové výrobky (Chlapci = 26,6%, Dievčatá = 23,3%)
24,3% v súčasnosti fajčí cigarety (Chlapci = 25,5%, Dievčatá = 22,5%)
4,2% v súčasnosti denne fajčí cigarety (Chlapci = 4,7%, Dievčatá = 3,4%)
11,7% v súčasnosti fajčí cigary (Chlapci = 12,3%, Dievčatá = 10,5%)
29,3% začalo fajčiť pred 10. rokom života (Chlapci = 35,9%, Dievčatá = 21,2%)
22,9% nefajčiarov je susceptibilných začať fajčiť (Chlapci = 19,7%, Dievčatá = 24,8%)

Dostupnosť tabakových výrobkov - fajčiari

22,4% zvyčajne fajčí na verejných miestach
54,0% si kupuje cigarety v obchode
78,9% z tých, čo si kupovali cigarety v obchode, neboli odmietnutí pre svoj nízky vek

Pasívne fajčenie

79,0% žije v domácnosti, kde sa fajčí v ich prítomnosti
84,7% sú vystavení pasívnemu fajčeniu mimo svojej domácnosti
76,8% si myslí, že na verejných priestranstvách by sa malo zakázať fajčiť
69,4% si myslí, že pasívne fajčenie im škodí
54,5% má aspoň jedného rodiča fajčiara
22,3% má väčšinu, prípadne všetkých priateľov fajčiarov

Ukončenie fajčenia - fajčiari

64,0% chce prestať fajčiť
80,8% sa pokúšalo prestať fajčiť počas minulého roka
71,9% poskytli pomoc v snahe prestať fajčiť
11,8% myslí na cigaretu ako na prvú vec, hneď ráno po zobudení

Masmédia a reklama

29,5% videlo protifajčiarske a 77,4% profajčiarske informácie v televízii
50,7% videlo protifajčiarske a 74,1% profajčiarske odkazy v časopisoch a novinách
25,3% vlastní nejaký predmet s logom značky cigariet
8,3% bolo ponúknutých zadarmo cigaretou od zástupcu tabakového priemyslu

Školské programy

69,4% sa učilo minulý školský rok o škodlivosti fajčenia
55,3% diskutovalo v triede minulý školský rok o tom, prečo začínajú mladí ľudia fajčiť
60,7% sa učilo minulý školský rok o účinkoch tabaku

Kľúčové body

- 25% žiakov užíva v súčasnosti niektorý z tabakových výrobkov; 24% fajčí cigarety; 4% denne fajčí cigarety; 12% fajčí cigary; 23% nefajčiarov je susceptibilných začať fajčiť.
- výskyt pasívneho fajčenia je veľmi vysoký – 8 z 10 žiakov žije v domácnosti, kde sa fajčí v ich prítomnosti, 8 z 10 sú vystavení tabakovému dymu na verejných priestranstvách; takmer 5 z 10 má rodičov fajčiarov.
- 7 z 10 žiakov si myslí, že pasívne fajčenie im škodí
- Takmer 8 z 10 žiakov si myslí, že fajčenie na verejných priestranstvách by malo byť zakázané
- 6 z 10 fajčiarov chce prestať fajčiť; 1 z 10 fajčiarov myslí na cigaretu ako na prvú vec ráno po zobudení.
- 3 z 10 žiakov videli v televízii protifajčiarske odkazy, zatiaľ čo 8 z 10 tu videli profajčiarske odkazy; 5 z 10 videli propagáciu nefajčenia v tlači, zatiaľ čo 7 z 10 tu videli propagáciu fajčenia.
- 7 z 10 sa učili v škole o škodlivosti fajčenia.